

Andrzej Cetera, Eligiusz Dworaczyński, Jerzy Okoński

Tarnów, st. 57, kościół św. Anny, AZP
103-66/44

Informator Archeologiczny : badania 28, 121-122

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nadal z jego przyziemną, użytkową partią. Podobnie pozostałością przyziemia jest długi mur, odkryty w bezpośrednim sąsiedztwie pierwszej ściany, po jej zewnętrznej stronie. Uznać go należy za część przybudówki, której funkcja i czas powstania nie mogą być określone na obecnym etapie badań. Mur ten składa się w dwóch prostopadłych, powiązanych ze sobą odcinków, tworzących północno-wschodni narożnik obiektu. Wzniesiono go wyłącznie z łamanych bloków piaskowca spojonych zaprawą wapienną.

Eksploatacja nawarstwień kulturowych w obu wykopach została doprowadzona jedynie do poziomu zachowanych sklepień piwnic, tj. do głębokości 2 m (192,27 m n. p. m. — wykop I) i 0,7 m (193,42 m n. p. m. — wykop II). Powodem zaprzestania eksploatacji był z góry określony czas badań oraz konieczność znacznego powiększenia terenu prac w celu zapewnienia bezpieczeństwa zatrudnionych osób (wykopy zostały zasypane po zadokumentowaniu profili ziemnych i po odpowiednim zabezpieczeniu nie przebadanych poziomów). Pomimo ograniczonego zakresu prac, udało się rozpoznać charakter nawarstwień kulturowych zalegających w górnych partiach stanowiska. Składały się one na kolejne poziomy zasypiskowe — zwały gliny lessowej nasyconej większą lub mniejszą zawartością gruzu ceglanego i rumoszu kamiennego.

Pozyskany materiał zabytkowy, stosunkowo nieliczny, tworzą: małe fragm. ceramiki (głównie polewanej), pojedyncze kości zwierzęce, ułamki szkła okiennego i naczyniowego, 2 przedmioty metalowe o późnej chronologii, a także fragm. kafli płytowych i polewane płytki posadzkowe.

Równolegle z pracami eksploatacyjnymi prowadzono inwentaryzację zachowanych na powierzchni gruntu ruin przyziemia dworu. Dokumentacją rysunkową i fotograficzną objęto mury tworzące północny, zachodni i południowy bok obiektu, mur stanowiący pozostałość ściany działowej oraz mur określony jako przypora.

Materiały oraz dokumentacja opisowa i rysunkowa znajdują się w Muzeum Historyczno-Archeologicznym w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Przewiduje się kontynuację badań.

Tarnów, st. 14

Badania ratownicze prowadził E. Dworaczyński. Miasto. Okres nowożytny.

*Literatura: *Materiały...*, s. 184.

Tarnów, st. 57, kościół św. Anny AZP 103-66/44

Pracownie Konserwacji Zabytków
Sp. z o. o. Pracownia Archeologiczno-
-Konserwatorska w Tarnowie

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Cetera, Eligiusz Dworaczyński (autor sprawozdania) i Jerzy Okoński. Finansowane przez Zarząd Miasta Tarnowa. Pierwszy sezon badań. Okres nowożytny (XVI-XVII w.).

W okresie od lipca do października 1994 r. przeprowadzono badania archeologiczne w centrum Tarnowa, na placu pomiędzy ulicami Św. Ducha, Św. Anny i Targową. Celem ich było uchwycenie i odstonięcie pozostałości nie istniejącego dziś kościoła św. Anny, określenie zasięgu cmentarza przykościelnego, otoczonego niegdyś murem, oraz odczytanie układu warstw archeologicznych przy dawnym trakcie prowadzącym na zamek. Wyniki badań archeologicznych miały być podstawą do projektu aranżacji placu, polegającej na przywróceniu późnośredniowiecznego poziomu terenu i rekonstrukcji fundamentów założenia kościelnego eksponowanych jako trwała ruina.

W opracowaniach historycznych mowa jest o kościele św. Anny w Tarnowie jako drewnianym budynku niewielkich rozmiarów, mieszczącym ok. 40 osób. Zbudowany został w 1527 r. przez Adama Eberharda, mieszczanina tarnowskiego, i poświęcony 29.10.1529 r. W r. 1654 staraniem wójta tarnowskiego Kiliana Batkowicza w miejscu drewnianego wybudowano kościół murowany, który przetrwał do r. 1821, po czym decyzją władz austriackich został rozebrany. Zarys budowli i muru ogrodzeniowego widoczny jest na planie miasta z 1796 r.

Wyniki badań archeologicznych były skromniejsze niż oczekiwano, ponieważ teren zajmowany niegdyś przez założenie kościelne był wielokrotnie przekopywany, ponadto obecnie zajmuje go częściowo chodnik i jezdnia. Ustalono jednakże, iż kościół św. Anny posadowiony był na piaszczystym wyniesieniu terenu, częściowo uformowanym sztucznie. Prawdopodobnie wyniesienie to do czasu budowy kościoła powiązane było z tzw. przednim wałem obronnym, okalającym fosę miejską od strony południowej i południowo-zachodniej. Kulminacja wyniesienia została zniwelowana w XIX w., w rezultacie czego uległy zniszczeniu fundamenty rozebranego wcześniej kościoła i muru, jak również warstwy archeologiczne i pochówki. Zachowała się jedynie wylewka wapienna, sugerująca przebieg południowo-zachodniego muru kościoła z drugiej fazy. Śladów świątyni drewnianej z pierwszej fazy nie znaleziono. Znacznie lepiej zachowały się relikty muru ogrodzeniowego od strony zachodniej i południowo-zachodniej. Relatywnie mur jest jednak młodszy od kościoła murowanego i pochodzi z 2. poł. XVIII w.

Rekonstrukcja całego założenia została sporządzona na podstawie pochówków na cmentarzu przykościelnym oraz uchwyconych relikwów murów. Zrekonstruowany rzut kościoła murowanego z XVII w. i muru ogrodzeniowego, w ogólnych zarysach odpowiada wizerunkowi na planie z 1796 r. Budynek kościoła na planie prostokąta miał wymiary 9 x 7,2 m i pięcioboczne prezbiterium (4,5 x 4,5 m) umieszczone w przybliżeniu od strony wschodniej. Mur ogrodzeniowy wzniesiony był na planie nieregularnego pięcioboku, ze słupami w narożach i przejściem na odcinku zachodnim.

Wyeksplorowano ponad 60 grobów szkieletowych. Dokonano także interesującego odkrycia sprzed budowy kościoła, natrafiono bowiem na prymitywny piec garncarski, zagłębiony w piasku i wypełniony naczyniami glinianymi, częściowo zniekształconymi, datowanymi na w. XV.

Badania zakończono.

Tykocin, st. 39
gm. loco, woj. białostockie
AZP 36-83/—

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Urszula Stankiewicz. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku. Trzeci (ostatni) sezon badań. Stary Rynek (XV-XX w.).

Kontynuowano prace we wschodniej części pl. Czarnieckiego, koncentrując się na rozpoznaniu całej powierzchni budynku, którego fragm. odsłonięto w poprzednim sezonie badawczym.

Po wykonaniu serii odwiertów wytyczono wykop o wymiarach 10 x 10 m, w odległości 0,5 m na południe od ubiegłorocznego wykopu. Na głębokości 60-80 cm od powierzchni ziemi odsłonięto fragm. nawierzchni rynkowej z k. XVIII w. Poniżej odkryto spalone elementy ścian budynku oraz warstwy przepalanej gliny z konstrukcji pieca i ścian. Stan zachowania konstrukcji pozwolił na odtworzenie całego zarysu prostokątnego budynku trzyizbowego o powierzchni ok. 49 m². Dwie izby miały podłogę ułożoną na legarach o nie rozpoznanej konstrukcji, a trzecia drewnianą, wykonaną z niewielkich klepek o rozmiarach 2 x 4 i 4 x 8-10 cm. To pomieszczenie położone było 40 cm wyżej od dwu pozostałych i prowadziły doń dwustopniowe schody.